

عاشورا به روایت ارکستر سمفونی (گفتگو با سعید ذهنی، آهنگساز و رهبر ارکستر هلال کاروان)

نگار پدram

سعید ذهنی متولد ۱۳۴۶ تهران و کارشناس کارگردانی نمایش از دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران است.

وی فعالیت در حوزه موسیقی را از کودکی آغاز کرده و برای نمایش‌های بسیاری موسیقی ساخته است.

ذهنی که نام او بیشتر در حوزه تئاتر مطرح می‌شود، ساخت موسیقی نمایش‌های افسانه فردا، هرا، دختر گل فروش، مجلس سیاوش خوانی، تقصیر و ۳۲ دقیقه از ماجرا، دایره گچی قفقازی، شمس، زندگی دوگانه، ضیافت شیطان، لیلی و مجنون، تاج محل، ملودی شهربارانی، عشقه، رستاخیز عشق، پنجره‌ها و زکریای رازی را به عهده داشته و در حال حاضر در دانشگاه‌های هنرهای زیبا، آزاد، سوره تهران و اصفهان به تدریس موسیقی مشغول است.

او همچنین در کنار فعالیت آهنگسازی به کار بازیگری و کارگردانی تئاتر نیز می‌پردازد. ذهنی از روز دوشنبه ۲۹ بهمن به مدت ۵ روز، گروه ارکستر سمفونیک و گروه کر تالار وحدت را برای اجرای سمفونی هلال کاروان رهبری می‌کند.

• چه شد که اجرای سمفونی هلال کاروان را به عهده گرفتید؟

حدود ۲ سال قبل نگارش برای اجرای این سمفونی با ارکستر، از سوی مؤسسه فرهنگی هنری فدک به معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پیشنهاد شد و پس از صحبت‌های مقدماتی، سال گذشته به‌طور جدی کار را آغاز کردیم و قطعات را برای ارکستر نوشتیم؛ اما به دلایل اداری و عدم آمادگی ارکستر، اجرای آن به امسال موکول شد و امسال با مشخص شدن تعداد نوازندگان و سرگروه‌های هر بخش، تمرین گروهی را به‌طور جدی شروع کردیم. در مجموع مثل هر گرایش هنری ساز و آواز نیز می‌توانند در حوزه ارزش‌ها حضور داشته باشند.

گروه ارکستر سمفونیک ما تا به حال هم کارهای مذهبی انجام داده و هم در موسیقی ملی فعال بوده است، مؤسسه فدک نیز تا به حال در حوزه تئاتر کارهای با ارزشی ارائه داده بود.

هدف ما این بود که بگوییم هیچ‌سازی به تنهایی عرفانی یا غیرعرفانی نیست، بنابراین باید دید که این ساز را چه کسی می‌زند و از همه مهم‌تر آن شخص چه می‌نوازد، با این نگرش حتی ویلنسل هم یک ساز عرفانی است.

• شما از طرف مؤسسه فدک برای رهبری ارکستر انتخاب شدید یا از سوی معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؟

من از طرف مؤسسه فدک دعوت به همکاری شدم. این مؤسسه یک مؤسسه فرهنگی هنری است که در زمینه‌های مختلف فعالیت دارد؛ البته کار این مؤسسه تا به حال در زمینه تئاتر بوده و نمایش‌های بسیاری را روی صحنه برده است از جمله خورشید کاروان، از خاک تا افلاک و... که همگی درون مایه مذهبی داشته و موسیقی آنها را من ساخته‌ام.

اما سمفونی هلال کاروان، اولین کار این مؤسسه در زمینه موسیقی است که با مشارکت معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و همکاری خوب آقای احمدی مدیر دفتر موسیقی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، انجام می‌شود.

• آیا همه قطعات را خودتان نوشتید یا از آثار مشابه مذهبی و آشنا نیز استفاده کردید؟

همه قطعات را خودم نوشتم و برای اجرا با ارکستر بزرگ و گروه کر تنظیم کردم.

• مجموع این کار، چند قطعه است؟

این کار در ۵ قطعه نوشته شده. معمولاً این نوع موسیقی را موسیقی برنامه‌ای می‌گویند که در واقع یک موسیقی توصیفی است و داستانی را در قالب موسیقی روایت می‌کند. نام قطعات به ترتیب عبارتند از: کاروان، حر، عطش، علمدار و وداع. این قطعات در ۵۵ دقیقه بدون آنراکت اجرا می‌شوند.

• آیا هدایت و رهبری گروه کر نیز با شما بود؟

تمرین همه قطعاتی که قرار است با ارکستر اجرا شود و گروه کر دارد را آقای رازمیک اوهانیان انجام می‌دهند.

ما متن را به صورت لاتین نوشتیم و در اختیار گروه کر قرار دادیم تا هماهنگی و تمرین‌های اولیه را به‌طور جداگانه انجام دهند ولی رهبری کلی در زمان اجرا به عهده خودم است. البته پیش از اجرا چند تمرین مشترک نیز داریم.

• آیا از اعضای ارکستر سمفونیک تالار وحدت در این اجرا دعوت کرده‌اید؟

خیر، تعدادی از بهترین نوازندگان و اعضای گروه کر انتخاب شدند و حتی عده‌ای نیز به صورت مهمان و افتخاری در این چند شب با ما همکاری می‌کنند از جمله آقایان همایون رحیمیان، سیاوش ظهیرالدینی، کریم قربانی، علیرضا خورشید فر، ناصر رحیمی، علی جعفری و... که از نوازندگان ارکستر سمفونیک هستند.

• لطفا درباره ترکیب بندی سازهای این ارکستر بیشتر توضیح دهید.

در ترکیب بندی سازها بیشتر به سازهای ارکستری توجه شده و فواصل موسیقی کلاسیک در آن رعایت شده است.

از طرفی چون وجه حماسی کار نیز برای ما مهم بود، جای آن را خالی نگذاشتیم و یک گروه ۵ نفره دف می‌نوازند. دف در این اجرا نقش ویژه‌ای دارد بدون آن که تحت تأثیر ارکستر باشد.

همچنین یک گروه ۱۰ نفره نغمه سرایان عاشورایی نیز در این کار حضور دارند که خط آوازی مذهبی ما با رعایت شکل سنتی این گونه نغمه‌سرایی را اجرا می‌کنند.

در خط آوازی نیز آقای علی میر سپهر به‌عنوان تک خوان موسیقی سنتی، با ما همکاری می‌کنند.

• چرا از قاری قرآن دعوت به همکاری کردید؟

ایشان قاری بین‌المللی قرآن است و با موسیقی کاملاً آشناست و تجربه همکاری با موسیقی داشته است. ایشان می‌توانند با ارکستر هماهنگ شود و قطعاتی که ممکن است در تخصص سایر خوانندگان نباشد را اجرا می‌کند.

• به‌طور مشخص این قاری قرآن قرار است چه بخش‌هایی را اجرا کند؟

یک سری آیات قرآن و تعدادی از جملات عربی که ذکر شده امام حسین(ع) در برخی خطابه‌ها فرموده است.

• متن آوازهای گروه نغمه سرایان را چه کسانی نوشته‌اند؟

این متون شعرهایی است که تیم ۱۰ نفره نغمه‌سرایان عاشورایی انتخاب کرده‌اند. مسئولیت این گروه را آقای سید محمد سراج به عهده دارد، ایشان بهترین شعرهای عاشورایی و ابیات ذکر گونه را انتخاب کرده.

در ضمن چند نفر از اعضای این گروه از شاعران خوب شعرسرایی عاشورایی هستند که از اشعار آنها نیز تعدادی انتخاب شده است.

• **آیا متنی که گروه کر قرار است اجرا کند نیز از همین نغمه‌های عاشورایی انتخاب شده است؟**

متن این گروه از اشعار آشناست که به صورت ۴ صدایی برای اجرا توسط گروه کر نوشته شده است از جمله شعر «امشب شهادت نامه عشاق امضا می‌شود، فردا ز خون عاشقان این دشت دریا می‌شود» که برای کل مردم شناخته شده است.

• **در مجموع این کار چه تفاوت‌هایی و با سایر کارهای مناسبتی اجرا شده دارد؟**

در این سمفونی، واسطه‌ای به عنوان دکلمه و حرکات موزون وجود ندارد و فقط قرار است ارکستر با کمک آواز به روایت داستان بپردازد

منبع: <http://www.hamshahrionline.ir>